

23. 8. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Přichází konec možnosti šikany v insolvenčním řízení?

V rámci legislativního procesu je momentálně projednávána Poslaneckou sněmovnou České republiky významná novela zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), vedená pod sněmovním tiskem č. 604/0, která je zaměřena na zakotvení odpovědnosti věřitelů za podávání insolvenčních návrhů na dlužníka, a to tzv. šikanózních insolvenčních návrhů.

Rödl & Partner

Bohužel insolvenční řízení se stalo též i dobrým nástrojem vedoucím k poškození jiných soutěžitelů v hospodářské soutěži jak praxe ukázala, protože insolvenční zákon neposkytuje poškozeným subjektům žádné efektivní obranné prostředky. Někteří soutěžitelé zcela evidentně využívají snadno dostupné možnosti zahájení insolvenčního řízení proti subjektům, které se vůbec nenachází v úpadku ani ve špatné hospodářské situaci, nicméně v důsledku bezdůvodného insolvenčního řízení utrpí značnou újmu, ať již majetkovou či jinou.

Nejznámějším příkladem takového šikanózního jednání je kauza společnosti Tesco Stores ČR a.s., v jehož případě bylo insolvenční řízení vedené pod spisovou značkou MSPH 88 INS 6796/2009 u Městského soudu v Praze, zahájené věřitelským insolvenčním návrhem společnosti Iva Roztoky, s.r.o. dne 6. října 2009. Předmětný insolvenční návrh byl zcela nedůvodný a poněvadž věřitel neosvědčil existenci mnohosti věřitelů, jež je jednou ze základních podmínek existence úpadku podle insolvenčního zákona, tak insolvenční řízení bylo následující den po dni jeho zahájení ukončeno odmítnutím insolvenčního návrhu. Insolvenční řízení tak trvalo sice jen velmi krátce, nicméně za tu dobu existence zápisu o jeho průběhu v insolvenčním rejstříku zapříčinila dle veřejně dostupných informací značné negativní dopady vůči společnosti Tesco Stores ČR a.s.

Samotné insolvenční řízení trvalo jenom krátce a že insolvenční návrh věřitele byl odmítnut, každopádně i touto časově nepatrnou skutečností byla společnost Tesco Stores ČR a.s. velmi poškozena. Své nároky pak uplatnila žalobou k Městskému soudu v Praze na náhradu škody a přiznání přiměřeného zadostiučinění za poškození dobrého jména, což je dnes jediný prostředek obrany poškozeného subjektu, na který v takových případech odkazuje insolvenční zákon. Jako určitá náprava byla rozsudkem Městského soudu v Praze společnosti Tesco Stores ČR a.s. přiznána náhrada škody ve výši 200.000 Kč a žalované společnosti Iva Roztoky, s.r.o. uložena povinnost zveřejnit omluvu v deníku Mladá fronta Dnes. Společnosti Tesco Stores ČR a.s. se tak nakonec dostalo určité satisfakce a očištění pošramocené pověsti, rozhodně ovšem nedošlo k reparování celkového poškození společnosti, která zejména utrpěla újmou na svém dobrém jméně.

Poněvadž do dnešního dne neobsahuje insolvenční zákon žádný efektivní instrument, který by takovému účelovému jednání věřitelů zabránil (odradil vůbec k podání šikanózního insolvenčního návrhu), je přijímána novela insolvenčního zákona. Dnes se poškozený subjekt může bránit pouze

prostřednictvím podání žalobního návrhu u obecného civilněprávního soudu, a to zejména žalobou na náhradu škody anebo jiné újmy.

Zde je nutné zdůraznit, že informace o zahájení insolvenčního řízení vůči určitému subjektu znamená značný negativní aspekt pro daný subjekt, neboť všeobecně je taková informace vnímána značně negativně veřejností a zejména obchodními partnery a nese i negativní následky, jako je odliv zákazníků, nerealizování obchodních transakcí, porušení smluvních povinností (a tím pádem možnost pro učinění odstoupení od smluvního vztahu druhé smluvní strany, smluvní pokuty, apod.), neposkytnutí úvěru, a jiné.

Žaloba na náhradu škody anebo jiné vzniklé újmy je prakticky jedinou možnou obranou dotčeného subjektu. Ovšem těžkým oříškem pro její uplatnění je správné vyčíslení vzniklé škody nebo jiné újmy. Podle aktuální judikatury se skutečnou výší škody rozumí ušlý zisk, přičemž musí být prokázáno, že tato škoda vznikla právě v důsledku podání šikanózního insolvenčního návrhu. Jak je ovšem možné prokazatelně takové skutečnosti doložit? Vždyť ani většina znaleckých ústavů není schopná takové údaje jednoznačně určit.

V poslední době lze i zaznamenat, že samotné insolvenční soudy přistupují k insolvenčním návrhům věřitelů precizněji a obezřetněji, než v době počátku účinnosti nového úpadkového práva, které přinesl insolvenční zákon.

Hlavním cílem projednávané novely insolvenčního zákona je zamezení libovolné možnosti podávání bezdůvodných insolvenčních návrhů. Význam úpadkového práva spočívá v efektivním řešení faktického úpadku dotčeného subjektu, nikoli účelovém poškozování subjektů, jež jsou ekonomicky zdravé a tudíž společensky přínosné. Je nutné si uvědomit, že zahájení insolvenčního řízení automaticky neznamená existenci úpadku dotčeného subjektu. Podle dnes účinné právní úpravy k zahájení insolvenčního řízení dojde do dvou hodin od podání insolvenčního návrhu k věcně příslušnému soudu, kdy je současně zveřejněna informace o zahájení insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku, pakliže o něm není rozhodnuto jinak (například odmítnutím pro formální nedostatky).

Následně dochází k samotnému věcnému přezkoumání návrhu insolvenčním soudem, který o něm rozhodne. Nastavená konstrukce postupu insolvenčního řízení ovšem zatím neobsahuje žádný účinný nástroj, který by zamezil jeho zahájení na základě zneužívajícího věřitelského návrhu.

Tento velmi často insolvenčnímu zákonu veřejností vytýkaný nedostatek bude díky předmětné novele snad zčásti odstraněn. Do budoucna bude insolvenční soud moci odmítnout věřitelský insolvenční návrh pro jeho zjevnou bezdůvodnost. Insolvenční soud tak vůbec nebude návrh věcně přezkoumávat, tedy nebude řešit jeho opodstatněnost, ale bude oprávněn rovnou rozhodnout o jeho odmítnutí z důvodu jeho zjevné bezdůvodnosti. O věcné stránce insolvenčního návrhu pak bude insolvenční soud povinen rozhodnout do sedmi dnů ode dne podání návrhu, pakliže nebude odmítnut pro formální nedostatky.

Upozorňujeme, že takové odmítnutí nebude znamenat svoji povahou institut odmítnutí, který insolvenční zákon obsahuje dnes a jenž je učiněn tehdy, pakliže je insolvenční návrh vadný nebo jeho přílohy jsou vadné.

Odmítnutý šikanózní návrh bude muset být nejen bezdůvodný, ale zjevně bezdůvodný. O zjevnou bezdůvodnost se bude jednat v případech, kdy navrhovatel bude dokládát své oprávnění pohledávkou, k níž se pro účely o rozhodnutí o úpadku nepřihlíží (například úpadek dlužníka je dokládán existencí nesplacené pohledávky/pohledávek), nebo se jedná o opětovně podaný insolvenční návrh a jeho navrhovatel nedoložil, že splnil povinnosti, jejichž splnění mu bylo uloženo předchozím

rozhodnutím o insolvenčním návrhu nebo je návrhem zjevně sledováno zneužití práv věřitele na úkor dlužníka (tedy je zcela jednoznačně sledován nepoctivý záměr).

K tomuto doplňujeme, že rozhodnutí o návrhu spočívající v odmítnutí se také liší od rozhodnutí o zamítnutí návrhu. O zamítnutí insolvenčního návrhu je rozhodnuto v případech, kdy nebyl osvědčen anebo doložen úpadek dlužníka.

Věřitelé proto budou více omezeni v možnosti zneužití svých věřitelských práv. Naopak práva dotčených subjektů budou posílena, což lze kvitovat pozitivně.

Další významnou novinkou bude oprávnění insolvenčního soudu uložit navrhovateli peněžitou sankci až do výše 50.000 Kč v případě, že podal zjevně bezdůvodný insolvenční návrh se zřetelem ke všem okolnostem. Zavedení tohoto dlouho očekávaného institutu je naprosto na místě. Nicméně se domníváme, že výše hrozící pokuty není, v porovnání s tím jak vysoké objemy peněžitých prostředků jsou v rámci konkurenčního boje všeobecně jednotlivými soutěžiteli vynakládány a jak vysoká újma může být dotčenému subjektu způsobena, dostatečně odstrašující.

Insolvenčnímu soudu by měl být poskytnut širší rámec rozmezí pokuty, kterou by mohl být oprávněn uložit. Důležité je si také uvědomit, že k aplikaci peněžité sankce nedojde automaticky. Zda bude pokuta vůbec uložena a v jaké výši, bude zcela v diskreci insolvenčního soudu.

Insolvenční soud bude též moci požadovat po věřiteli složení jistoty. Účelem uvedeného oprávnění bude zajištění náhrady případně vzniklé škody nebo jiné újmy, která by dotčenému subjektu mohla v důsledku insolvenčního řízení vzniknout, a to buďto v důsledku nepoctivého insolvenčního návrhu nebo opatřeními, která byla přijata v průběhu celého insolvenčního řízení. Nezbytnou podmínkou pro rozhodnutí o uložení předmětné povinnosti bude skutečnost, že tak bude učiněno na návrh dlužníka, který dlužník podá současně při prvním úkonu, ke kterému je oprávněn po podání insolvenčního návrhu a pakliže současně doloží, že mu vznik dané škody nebo jiné újmy zjevně hrozí.

Text novely zákona nestanoví žádné ohraničení výše jistoty. Jedinými hranicemi proto bude právě doložená výše škody nebo újmy, jež dlužníkovi zjevně hrozí. Sledovaný záměr je ve vztahu k dlužníkovi přínosný. Na druhou stranu se lze obávat, že doložení toho, jak vysoká škoda nebo újma může dlužníkovi zjevně hrozit, může být pro dlužníka složitý problém ohledně reálného vyčíslení a doložení daných výpočtů.

V neposlední řadě je podstatné zmínit, že insolvenční soud bude oprávněn rozhodnout formou předběžného opatření o omezení níže uvedených účinků insolvenčního řízení spojených s jeho zahájením z důvodů hodných zvláštního zřetele, a to kdykoli v jeho průběhu až do okamžiku rozhodnutí o insolvenčním návrhu a způsobem v předběžném opatření stanoveným.

Na závěr zdůrazňujeme, že je nutné si uvědomit, co je podstatou insolvenčního řízení. Insolvenční řízení neslouží k uplatnění individuálních nároků věřitele, jak je tomu v případě žaloby v civilním řízení, nebo dosažení poškození či způsobení nějaké újmy jinému subjektu v rámci hospodářské soutěže. Účelem insolvenčního řízení, které je svým charakterem kolektivním řízením, je proporcionální uspokojení věřitelů dlužníka za podmínek stanovených insolvenčním zákonem. V konečném důsledku je sledován všeobecný zájem veřejnosti spočívající v celkové efektivitě uspokojení věřitelů.

Zda se navrhovaná úprava (ve znění jak je momentálně projednávána) skutečně dostatečně osvědčí a umožní realizaci sledovaného záměru, ukáže teprve časem až samotná praxe. Podle našeho názoru se jedná o velmi pozitivní krok, který by ovšem mohl být ambicióznější, tak jak na mnoha místech naznačujeme shora.

JUDr. Martin Švéda,
advokát v trvalé spolupráci s Rödl & Partner

Mgr. Helena Hodačová,
advokátní koncipientka

[Rödl & Partner, v.o.s.](#)

Platněřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: + 420 236 163 111
Fax: + 420 236 163 799
e-mail: prag@roedl.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)
- [Přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci subrogačního regresu výstavce finanční záruky](#)